

21.4.2015

Yksikön päällikkö

Museokatu 3 ullakkomuutos

HEL 2015-004289 T 10 04 03

Rakennusvalvontaviraston lausuntopyyntö 7.4.2015

Rakennusvalvontavirasto on pyytänyt kaupunginmuseon lausuntoa koskien rakennuslupahakemusta Museokatu 3:n ullakkomuutokseen. Kaupunginmuseo on tutustunut arkkitehti Jarmo Inkisen laatimiin ja 5.9.2014 päiväämiin suunnitelmapiirustuksiin sekä katselmoinut paikalla. Kaupunginmuseo tarkastelee hanketta rakennusperinnön vaalimisen näkökulmasta ja on päättänyt lausua kantanaan seuraavaa.

Museokatu 3 kohde on arkkitehti Sigurd Frosteruksen vuosina 1910–12 suunnittelema töölöläinen asuinrakennus. Rationalistista art nouveau -tyyliä edustava rakennus valmistui vuonna 1913. Rakennuksen ullakkokerroksen päätyyn Frosterus laati suunnitelman ateljeehuoneistosta vuonna 1913, jota ei kuitenkaan toteutettu. Toimisto- ja asuinmuutoksia ullakkoon suunniteltiin myös vuosina 1920 ja 1947, nämäkään muutokset eivät toteutuneet. Kiinteistön Töölönkadun puoleiseen siipeen suunniteltiin alun alkaen taiteilija Antti Favenin ateljeehuoneisto, johon avautui ullakon lävistävä ateljeen valokuilu. Rakennuksen ullakkokerros ilmentää ajan huolellista rakennustapaa. Ullakon hirrestä toteutetut tukirakenteet tulisikin inventoida, ja niiden hyödyntämistä ullakkomuutoksen yhteydessä tutkia. Favenin entiseen ateljeehen liittyvät ullakonrakenteet on huomioitu suunnittelussa, eikä välipohjaan tai huoneiston tilarakenteeseen ole esitetty muutoksia, samoin kuin ullakon plastisiin hormiryhmiin.

Museokatu 3 edustaa Töölön asemakaavoituksen ja rakennushistorian ensimmäistä vaihetta. Töölön asemakaavakilpailun v. 1898 perusteella tehtiin alueen ensimmäinen asemakaava, ns. jugend-kaava, Lars Sonckin ja Gustaf Nyströmin laatimana vuonna 1906. Erillinen rakennusjärjestys Töölölle annettiin vuonna 1908. Samanaikaisesti rakennusvalvonta uudistettiin pääkaupungissa siten, että rakennustarkastus siirtyi vuonna 1912 yleisten rakennusten ylihallitukselta kunnalliselle Helsingin rakennustarkastuskonttorille. Museokatu 3 sijoittui kuitenkin murrosvaiheeseen; sen suunnitelmat tarkastettiin edelleen yleisten rakennusten ylihallituksessa. Kaavoitusta ja rakennusvalvontaa koskevien edellytysten myötä alkoi Töölön rakentaminen viriämään, ja alue kehittyi asemakaavan ja kaupunkikuvan osalta merkittäväksi kohteeksi. Museokatu 3 kiinteistö edustaa varhaisvaihetta tässä prosessissa.

21.4.2015

Yksikön päällikkö

Sigurd Frosteruksen merkitys suomalaisen arkkitehtuurin historiassa ja kehityksessä on poikkeuksellisen keskeinen. Kimmo Sarje on tutkimuksessaan korostanut Frosteruksen monipuolista paneutuneisuutta oman aikansa suomalaisen yhteiskunnan modernisaation ja muutosten tulkitsijana ja kehitysvoimana – niin estetiikan, taiteentutkimuksen kuin arkkitehtuurin saralla. Frosterus on työssään kehittänyt arkkitehtuurin rationalismia, joka keskeisellä tavalla vaikutti rakennustaiteen kentän uuden suunnan löytymiseen 1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä, siirryttäessä romantisoivasta kansallisesta tyylistä uudenaikaiseen konstruktivismiin, rationalismia ja älyllistä käsitteellistämistä suosivaan rakentamiseen.

Museokatu 3 on varhainen esimerkki Frosteruksen urbaanien asuinrakennusten sarjassa, jossa hän tarkasteli asuntosuunnittelutehtäviä asumisen kokonaisuudesta käsin. Asumisen konseptit toimivat suunnittelun lähtökohtana. Rationalismi – tehtävästä, materiaaleista ja konstruktioista lähtenyt arkkitehtoninen muodonanto, johti plastisesti eläviin ja yksityiskohdiltaan rikkaaseen arkkitehtuuriin. Olennaisiksi piirteiksi muodostuivat ehjät kokonaistaideteokset, jotka luovat ainutlaatuisen jatkuvuuden kaupunkiympäristön, julkisivuarkkitehtuurin, kiinteistöjen porrashuoneiden ja niiden kiinteiden yksityiskohtien sekä asuintilojen kesken. Museokatu 3 on esimerkillinen kohde Frosteruksen kokonaisvaltaisesta lähestymistavasta. Julkisivun, porrashuoneiden ja huoneistojen tilallinen muotoilu on kokonaisvaltaista, jota tilojen kiinteä koristelu täydentää. Teknisiin edistysaskeleisiin kuuluivan mm. alkuperäiset hissit ja autohallikellari.

Kaupunginmuseon kannan mukaan Museokatu 3 kohteella on huomattavan korkea rakennus- ja kulttuurihistoriallinen arvo, jota tulee vaalia alkuperäisyyttä kunnioittaen. Frosteruksen arkkitehtuurin ja asuntosuunnittelun sekä töölöläisen art nouveau -arkkitehtuurin kannalta rakennus on avainkohde. Ullakkorakentaminen merkitsee uhkaa kohteen alkuperäisyyden ja eheyden säilymiselle, jonka rikkomista kaupunginmuseo pitää valitettavana.

Asemakaavassa v. 1977 kohde on varustettu rakennussuojelumerkinnällä So: Tontti jolla oleva rakennus on historiallisesti tai rakennustaiteellisesti arvokas. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Asemakaava on identifioinut kohteen rakennussuojelukohteena, mutta suojelumerkinnän sisältö on riittämätön. Asemakaava on rakennussuojelun näkökulmasta vanhentunut. Kohde sisältyy Museoviraston kokoamaan valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen RKY 2009 listaukseen, osana kohdetta Etu-Töölön kaupunginosa. Ullakkorakentamisen kaupunkikuvalliset vyöhykkeet -kartassa kohde

21.4.2015

Yksikön päällikkö

on varustettu merkinnällä U4: Kaupunkikuvallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokas alue. Uusien ikkuna-aukkojen avaaminen kadun puoleisiin tai avoimen näkymän suuntaisiin kattopintoihin on harkittava tapauskohtaisesti kokonaisuus huomioiden. Kadun puoleisiin kattopintoihin ei saa avata uusia ikkunoita tai niitä tulee avata vain harkitusti.

Ullakkosuunnitelmassa ei ole esitetty julkisivumuutoksia kadun puolelle, vaan uudet ullakkotilat saavat valaistuksen ja näkymät alkuperäisten nauhamaisten ullakonikkunoiden kautta. Sisäpihan puolella suunnitelmassa on ilmeisesti esitetty koko katonlappen perusmuodon muuttamista mansardikatoksi. Toimenpide ei ole ullakkorakentamisen alueellisen toimenpideluvan mukainen, eikä kaupunginmuseo puolla sitä. Lasitetut terrasserakenteet on suunniteltu räystäsrakenteen reunaan, jolloin eheä räystäslinja rikkoutuu. Kaupunginmuseo ei puolla esitettyä muutostapaa, vaan mahdollisten lasirakenteiden lyhtyjen sijainti ja koko tulee sovittaa alkuperäisen kattorakenteen perusrakenteeseen. Sisäpihan julkisivuun ja kattoprofiiliin liittyvät porrastornit ym. plastiset aiheet tulee säilyttää, eikä kattorakenteita näiltä osin saa purkaa. Lapeikkunoiden sijoittelu pihanpuolen katonlappelle on suunnitelmassa hajanaista ja rikkoo arkkitehtuurin punnitun yhtenäisen muodon; näiltä osin suunnitelmaa tulee kehittää.

Kaupunginmuseo ei puolla Museokatu 3 ullakkosuunnitelmaa esitettyssä muodossa, vaan sitä tulee kehittää ullakkorakentamisen alueellisen poikkeamisluvan ehtojen mukaisesti, edellä mainituin kommentein. Ullakon alkuperäisten kattorakenteiden hyödyntämistä ratkaisussa tulee edelleen tutkia.

Lisätiedot

Mikko Lindqvist, arkkitehti, puhelin: +358 9 310 36973
mikko.lindqvist(a)hel.fi

Anne Mäkinen
yksikön päällikkö

Tiedoksi

Museovirasto, kulttuuriympäristön suojelu
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Kaupunkisuunnitteluvirasto